

Takketale til Fritt Ord

Tale av Vebjørn Selbekk (sjefredaktør i Dagen) ved tildelingen av Fritt Ords Honnør 22. september 2015.

Jeg vil starte med å si en hjertelig og dyptfølt takk til Fritt Ord for prisen. Den betyr virkelig mye for meg.

Og så vil jeg si takk til alle som har kommet og er sammen med oss her i dag.

En av dem, det er mora mi, som sitter her. Hun kom til Norge som flyktning på 50-tallet. Flyktning fra et land som ikke lenger finnes. Fra DDR. Fra det kommunistiske Øst-Tyskland. Da jeg selv var barn og ungdom på 70- og 80-tallet, reiste vi som familie jevnlig til DDR. Vi hadde fortsatt slektninger der som vi besøkte.

Disse oppholdene i DDR – barne- og ungdomsopplevelsene på innsiden av Jernteppet – de har preget meg. De har preget mitt politiske syn. De har preget synet mitt på menneskerettigheter. Og særlig har de preget synet på ytringsfriheten.

For i DDR var dette at folk ikke våget å si det man mente, det var liksom underforstått hele tiden. Det var på en måte en selvsagt del av hele atmosfæren i landet. Som luften vi pustet inn.

De fleste mente mye. Om reiseforbudet de var ilagt. Om de kommunistiske myndighetene. Om den sovjetiske okkupasjonen.

Men de sa veldig lite. Av frykt for konsekvensene.

I dag er det få ting som provoser meg mer enn dette. At folk skal behøve å føle frykt for å uttrykke det man mener.

«Vi skal bestemme over deg, hva du skal få lov å si, tro, tenke, mene eller tegne. Og hvis du nekter å underkaste deg vår vilje, så vil konsekvensene bli fryktelige.»

Slik jeg ser det er all bruk av slike fryktmekanismer, egentlig et uttrykk for en totalitær tekning. Ja, selve kjennetegnet på en totalitær ideologi. Og det gjelder uavhengig av om disse begrensingene av ytringsfriheten forsvares med politiske eller religiøse argumenter.

Uavhengig av om det trues med hemmelig politi, tortur og fengsling, slik man gjorde i DDR. Eller med halshugging og skuddsalver i Allahs navn, som våre dagers islamister gjør.

I vår tid og i vår del av verden er det spesielt dette siste som er aktuelt. En religiøst begrunnet undertrykkelse av ytringsfriheten.

Det var det som var hele utgangspunktet for karikaturstriden som startet for ti år siden. Og det er denne totalitære tankegangen som har vært grunnlaget for alle «mislykkede» aksjoner og terrorplaner mot journalister, redaksjonslokaler, redaktører og tegnere i de årene som har gått.

Den 7. januar i år lyktes til slutt terroristene. Tolv mennesker ble liggende igjen i en blodpøl. I et redaksjonslokale i hjertet av Europa.

En beksvart dag for ytringsfriheten. Den mørkeste i Europa etter Andre verdenskrig.

La oss bruke dagen i dag til å hedre deres minne. Charlie Hebdos martyrer for ytringsfriheten.

Og la oss samtidig benytte anledningen til å reflektere litt over de langsiktige konsekvensene av attentatet i Paris og måneden etter i København.

For det er ikke på kort sikt resultatene av terroren mot ytringsfriheten vil vise seg. I de første ukene skulle jo alle være Charlie. Denne gangen mente stort sett samtlige norske aviser at Muhammed-tegninger hatt nok nyhetsverdi til at de kunne trykkes. Norske politikere - også folk som var svært kritiske under forrige karikaturstrid - poserte nå plutselig med Charlie Hebdos tegninger på TV.

Men hva skjer etter demonstrasjonstogene? Etter de politiske støtteerklæringene. Når hverdagen kommer.

Er vi da fortsatt like bestemte på at vi ikke skal bøye oss? Eller vil frykten og selvsensuren snike seg inn. Begynner vi å feige ut?

Kanskje jeg ikke burde skrive denne artikkelen? Ikke trykke denne illustrasjonen. Kanskje vi ikke skal invitere denne foredragsholderen eller paneldeltageren. Det blir så mye styr. Og så kan det jo være farlig.

Velger vi frihet eller frykt i terrorens tid?

Jeg er urolig for de langsiktige skadevirkninger for ytringsfriheten. For nå har alle fått se hva det koster å å trosse terroristene. Disse som sier at de med sitt blod og sine liv skal hevne og forsvare profeten. Gjenopprette hans ære overalt hvor den trues.

Etter 7. januar 2015 kan ingen lenger si at dette er tomme ord. Redaktører, journalister, forfattere, karikaturtegnere, kunstnere, debattarrangører og andre vet at de må forholde seg til trussel- og fryktaspektet.

Jeg mener det er viktig at vi fortsetter å gi et klart svar til disse som har opphøyd blodsutgytelse til en religiøs plikt. Drap til en form for gudsyndelse. Det gjør vi ved å rette ryggen. Ved å ikke la oss kue. Gjennom å nekte å bli truet til taushet.

Vårt svar til terroristene må også være å fortsette å bruke vår ytringsfrihet akkurat som vi selv vil. Når det er nødvendig, også på den måten som de krever at vi ikke skal gjøre. Ellers får de rett. Ellers har de oppnådd det de ville med sine blodige aksjoner. Ellers har vi gitt terroristene medbestemmelse.

Våre samfunn er langt fra perfekte her i Vesten. Men dette at vi har bygd opp demokratier der alle har rett til å si, tenke, tro, mene, skrive og tegne det de vil, det er ingenting å skamme seg over. Tvert imot. Disse verdiene, som særpreger våre samfunn, har gjort Vesten til det stedet som folk fra hele verden søker seg til.

Og som jeg beskrev i starten, for drøyt 50 år siden gjorde min egen familie, mine forfedre - eller i dette tilfellet må vi vel heller si formødre - nettopp det. En alenemor – det var min bestemor – brøt opp, tok med seg sine to barn, forlot alt hun eide og flyktet til friheten i vest. Bort fra tanke- og meningskontrollen i DDR.

Vi har grunn til å være stolte av frihetsverdiene våre. De er verdt å eksportere. Og de er verdt å forsvare. Uansett hvor mye man brenner flagg og ambassader i Midtøsten. Og uansett hvor mye man truer med terror.

Eller utøver terror.

Takk for oppmerksomheten og igjen takk for prisen.